

Уманський педагогічний університет ім.Павла Тичини

**ІНДЗ на тему:
Рицарські герби**

**Виконала:
студентка 14групи
Коваль Н.С**

**Викладач:
Карпенко В.В.**

План

- 1.Геральдика.Рицарський герб
 - 2.Історія лицарства
 - 3.Обряд посвячення. “Від пажа до лицаря”
 - 4.Культ прекрасної дами
 - 5.Лицарська символіка
 - 6.Покликання для обраного
- Висновки
- Список використаної літератури

1.Геральдика.Рицарський герб

Рицарський герб є наочним атрибутом шляхетності, що геральдичною мовою розповідає про засновника шляхетського роду, про історичні події, до яких цей рід був причетним, про чесноти його членів, чим спонукає нащадків берегти та примножувати їх.

Форма рицарського герба як такого, що передається нащадкам, зазнавала змін упродовж всього II тисячоліття і бере свій початок в добі Хрестових походів, під час яких європейці зустрілися з існуючою на Сході своєрідною системою індивідуальних гербів, що частково увійшли до європейської геральдики. Подальший розвиток озброєння та, відповідно, захисного обладунка, що повністю закривав не лише тіло, але й обличчя рицаря, внаслідок чого він ставав невпізнаним, зробив індивідуальну символіку на щиті та прапорі (баннері) вкрай необхідною для відрізнення одного рицаря від іншого. Під час турнірів шолом прикрашали нашоломником — об'ємною фігурою, що зазвичай відповідала зображенню на щиті, або ж страусовими чи павиними перами. Зображення турнірного щита та шолома з нашоломником над ним і є малим гербом.

Пізніше, на згадку про Хрестові походи, геральдичний шолом почали додатково прикрашати так званим наметом, тобто запозиченою в арабів накидкою, яка захищала шолом від палючого сонця пустелі та кріпилася за допомогою скрученого двоколірного джгута-бурелета, або символічної шляхетської корони. Ще пізніше до щита й шолома з нашоломником та наметом почали додавати символічні фігури щитотримачів, тварин або людей, які підтримують гербовий щит з боків, та стрічки з девізом під ними, а герби володарів стали розміщувати на тлі пурпурової мантії, підкладеної горностаєвим хутром, з відповідною стану володаря короною вгорі. Так постало зображення великого герба.

2.Історія лицарства

Лицарство як військовий та землевласницький стан виникло вперше у франків у зв'язку з переходом у VII столітті від народного війська до кінноти з васалів. Під впливом церкви і поезії воно виробило моральний та естетичний ідеал воїна, а в епоху Хрестових походів під впливом духовно-лицарських орденів, що виникли, замкнулось у спадкову аристократію. Лицарство проявило себе у Священній Римській імперії в першу чергу в конфліктах централізованої влади з федератами Африки, Італії, Галії, Іспанії, під час нападу арабів, що проникли і в Галлію, де стикнулись з франкським кінним строєм. У Франції знатними людьми вважалися власники знатних земель, тобто феодин, другою ознакою знатності стало допущення до посвячення в лицарі. Хоча прості люди і ставали інколи лицарями, але переважним правилом було те, що в лицарі присвячувався власник лену.

Після перетворення лицарів у вищий прошарок знаті, невільні вершники зупинялись у титулі зброєносця, як найвищому для них. Сини ж лицарів перебували в ньому до повноліття, коли їх приймали в лицарі. Із часом, з поглибленням феодинальної роздробленості, лицарство «здичавило» і з'явилося багато лицарів-грабінників, що з своїх замків, перетворених на розбійницькі гнізда атакували сусідів, купців.

3.Обряд посвячення."Від пажа до лицаря"

Оволодіння рицарським ремеслом вимагало особливої підготовки. Вона починалася з дитинства. До 7 років хлопчиків виховували вдома, розвиваючи за допомогою фізичних вправ силу і військовий дух. Так тривало до 7 років. Потім майбутнього рицаря відправляли до двору сеньйора, де починався основний етап навчання. Після прибуття в замок свого патрона він отримував звання пажа або валета. У його обов'язки входило супровід лицаря і його дружини на полюванні, в подорожах, в гостях. Пажі також були посильними і прислужували за столом. Паралельно з цим майбутнього рицаря навчали володіти зброєю, управлятися з мисливськими собаками і ловчими птахами.

Велике значення надавалося вихованню в юнаках моральності та естетичного смаку. Предметом перших уроків пажа була релігія, статуту якої він не тільки повинен був дотримуватись, як зразковий християнин, але й охороняти їх ціною життя і смерті. Викладала цю дисципліну набожна і добродісна дама замку. Подібні заняття були покликані вселити повагу не тільки до священних предметів, але і до прекрасної статі. Молодого пажа також учили грати в шахи, співати і грати на лірі, складати вірші.

Панна допомагає рицарю вдягти обладунки.

У 14 років хлопця посвячували в зброєносці: священник брав з вітваря меч і пояс і, благословивши їх, перепоясував молодого дворянина. Зброєносці поділялися на класи: кравчі (прислужували за столом), шталмейстер (доглядали за бойовими кіньми) і зброєносці при дружині рицаря. Вершиною цієї ієрархії була посада зброєносця, що знаходився при особі лицаря. Він повинен був охороняти свого пана, утримувати в порядку його зброю і обладунки, супроводжувати його в бойових походах і поїздках до іноземних дворів.

«Посвячення в рицарі»(1853–1922),
Едмунд Блер Лейтон на картині
зображено Гвіневу та Ланселота

По досягненні 21 року юнак, який успішно пройшов всі випробування, ставав лицарем. Дату посвяти призначав сеньйор. Зазвичай вона відбувалася в переддень якихось важливих подій: укладення миру, весіль титулованих осіб або церковних свят. Після сповіді і причастя майбутнього лицаря вбирали в білий одяг – символ непорочності. Потім він вирушав до церкви, де проводив ніч у молитвах. На світанку приходили за ним старі заслужені лицарі і відводили юнака в баню. Потім йому надягали на шийку перев'язь з мечем і укладали в ліжку, покриваючи білою або чорною тканиною, що символізувало очищення від гріхів. Потім кандидата в лицарі вели до церкви, де він давав урочисту клятву захищати віру, допомагати слабким і знедоленим, тримати дане слово, бути мужнім і вірним сеньйорові, уникати гордості, марнославства, грошлюбства, марнотратства і скупості. Парубок ставав на коліна і сеньйор ударяв його мечем навзнаки три рази, заслужені лицарі надягали юнакові шолом, лати і золоті шпори, давали меч, щит і коп'є. Кожен з цих лицарських атрибутів грав особливу символічну роль: шолом означав фортецю розуму, лати – недоступність серця їх носія різним порокам, шпори – невтомність у справах, меч – правосуддя, щит – захист і опіку всіх нужденних в цьому, коп'є – перемогу правди над брехнею .

Такий був обряд посвячення в мирні дні. Але під час війни лицарське звання часто надавалося серед табору або на полі битви. У цьому випадку все обмежувалося трьома ударами по плечу обранця і прочитанням над ним молитви.

Лицарі, яких присвячували в це звання у воєнний час, носили й різні назви, згідно тим обставинам, завдяки яким їм дарували це почесне звання; так, були лицарі битви, лицарі нападу, лицарі підкопу та інші.

4. Культ прекрасної дами

Згодом стали вважати, що справжньому лицареві обов'язково має бути закоханим. Лицар здійснює свої подвиги в ім'я дами серця, щоб її прославити і домогтися її розташування. Своє сердечне ставлення до пані лицар часто висловлював у словах, називав свою даму сеньорою, вважав себе або її бранцем, або васалом, зобов'язаним нести в честь коханої важку службу з постійним ризиком для життя. В служіння прекрасній дамі часто було куди менше справжнього почуття, ніж витонченої придворної гри, звичаю, якому належало дотримуватися як «справжньому» лицарю, так і «благородній» дамі. Справжній лицар повинен був володіти важливою якістю - куртуазність (від слова «двір»). Це світськість, вміння вести себе в суспільстві, вишукано доглядати за своєю дамою... Заслужити докір в некуртуазності було для лицаря небезпечно - він міг втратити загальної поваги.

«Шиття знамена»-картина написана Едмундом Блером Лейтоном. Панна відряджає рицаря на війну.

5. Лицарська символіка

Кожен лицар одержував свій герб. Він зображувався на всем його майні: одязі, зброї, зброї, стінах замку і т.д. Герби служили як відмітними знаками на полі бою, так і показником знатності роду і діянь предків. Для створення гербів використовували наступні кольори: золотий – що символізував багатство, силу, вірність і постійність; срібний – невинність; блакитний – велич і красу; зелений – надію, свободу і достаток; чорний – скромність, освіченість, печаль; червоний – хоробрість та мужність. З їх допомогою малювали різні алегоричні зображення: хрест – символ хрестових походів; вежа – завойований замок; зірка – нічний бій; півмісяць – перемога над мусульманином; лев – хоробрість; орел – доблесть та ін. Вони затверджувалися сеньйором і передавалися у спадок, не змінюючись. Але часто в нагороду за подвиги правителі дарували лицарям свій герб або додавали в їх емблему нові деталі. Цим пояснюється наявність у французької знаті великої кількості гербів з королівськими ліліями. Крім зображень, на рицарських гербах поміщали девізи – короткі вислови, що служили для пояснення його сенсу. Часто вони служили лицарям і бойовим кличем.

6.Покликання для обраних

У лицарське звання зводилися лише дворяни; але були і такого роду випадки, що в це звання зводилися і простолюдини; звичайно це робилося або через будь-яких особливих заслуг простолюдина, або при якихось надзвичайних обставинах. Але в даному випадку один тільки государ мав право зводити простолюдина в звання лицаря, а обраний від дня посвячення робився вже дворянином і користувався всіма правами лицарського звання. Присвячені в лицарі з простих воїнів селяни називалися "лицарями з милості" ("les chevaliers de grace"). Велике число лицарів-трубадурів вийшло з простолюдинів, і тільки завдяки своїм славним подвигам ці люди досягли такої честі.

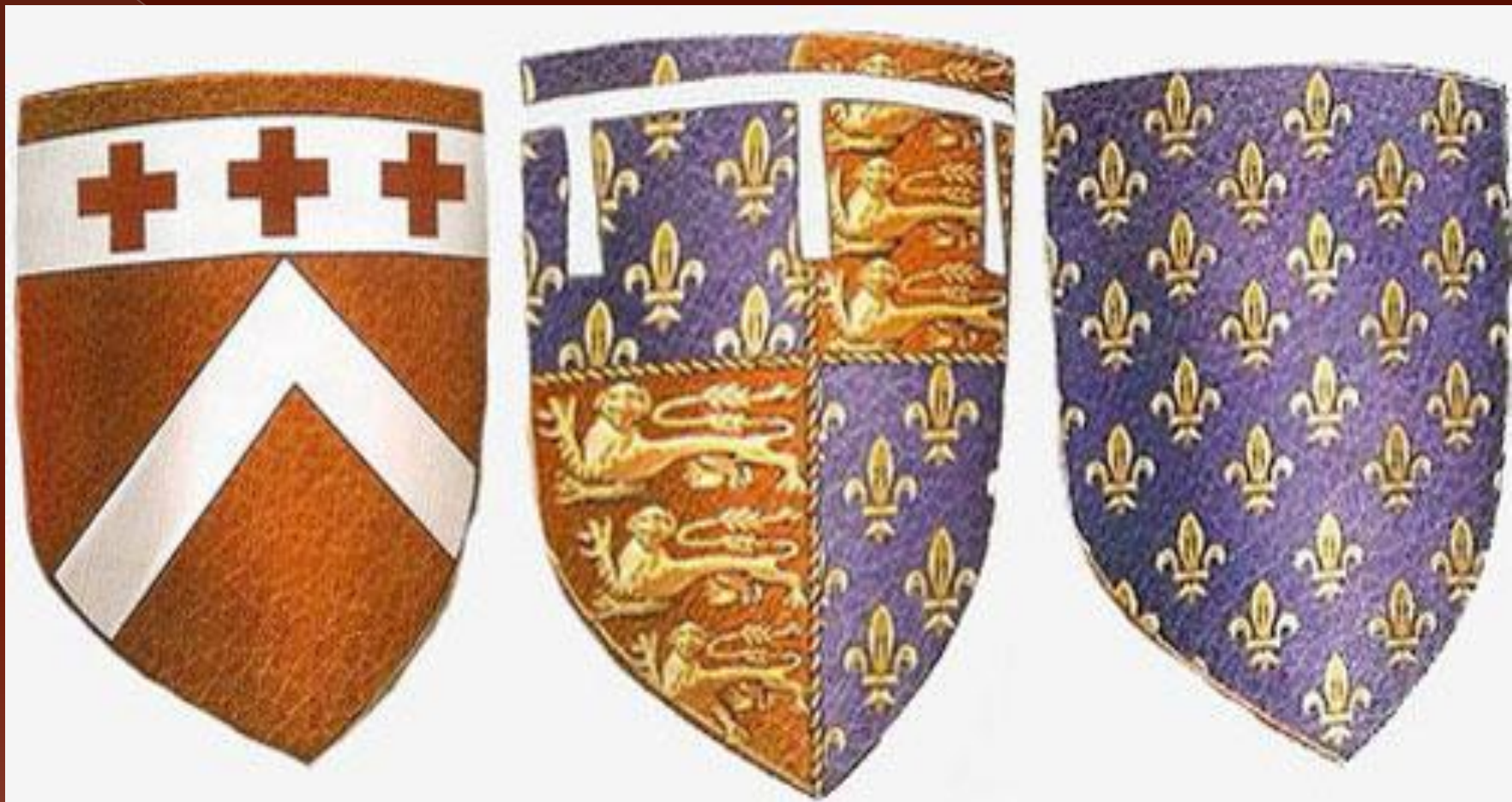

З часом лицарі склали особливий клас людей, на кшталт військового братства. У Франції лицарі називалися шевальє, в Іспанії – кабальєрос, в Німеччині – рitters. Навіть лицарі різних народів не вважали один одного чужими. Їх об'єднували лицарські правила, обов'язкові для всіх. Віра в Бога, лицарська честь, хоробрість у бою і повага до дами – ось головні заповіді лицаря. Засудженню підлягали скнарість і скупість, не прощалася зрада.

У дні різних свят та урочистостей було прийнято влаштовувати турніри, на яких лицарі змагалися у військовому мистецтві. Сутички проходили як один на один, так і між цілими загонами. І хоча лицарі билися тупою зброєю, траплялися і трагічні випадки, (наприклад загибель французького короля Генріха II від осколка списа, що потрапило йому в око). Переможцем оголошувався той, хто першим вибивав супротивника з сідла. Нагородою йому зазвичай служила зброя, обладунки або кінь. Нагородження провадила “королева свята”, обрана самим лицарем.

Броня коня та лицаря

Рицарські герби на щитах

Рицарські герби передавалися у спадок від батька до сина, а у більше окремих випадках скаржилися королем або великих феодалом. У успадковане від батька зображення син міг додати якийсь свій знак. Тому з часом малюнок ставав усе більш складним, а герольди при цьому стежили, щоб зміни не були самовільними, а відповідали правилам геральдики.

У основі будь-якого герба знаходився щит. Це було "поле", яке ділилося на частини. Найпочеснішою була права частина. Саме на ній зображалися найголовніші знаки. Ліва була менш почесною. На ній могли зображувати ті ж самі знаки, але у вужчому, а іноді і дрібнішому виді.

Кольори використовувалися звичайні - 7 барв веселки. При цьому намагалися чергувати світлі тони з темними. Така контрастність сприяла більше хорошому зоровому сприйняттю. З щитів символи поступово перекочували на одяг. Потім їх стали малювати на кінських попонах, сідлах, прапорах і вимпелах. Васали наносили на одяг герб свого господаря.

Рицарский герб Харон

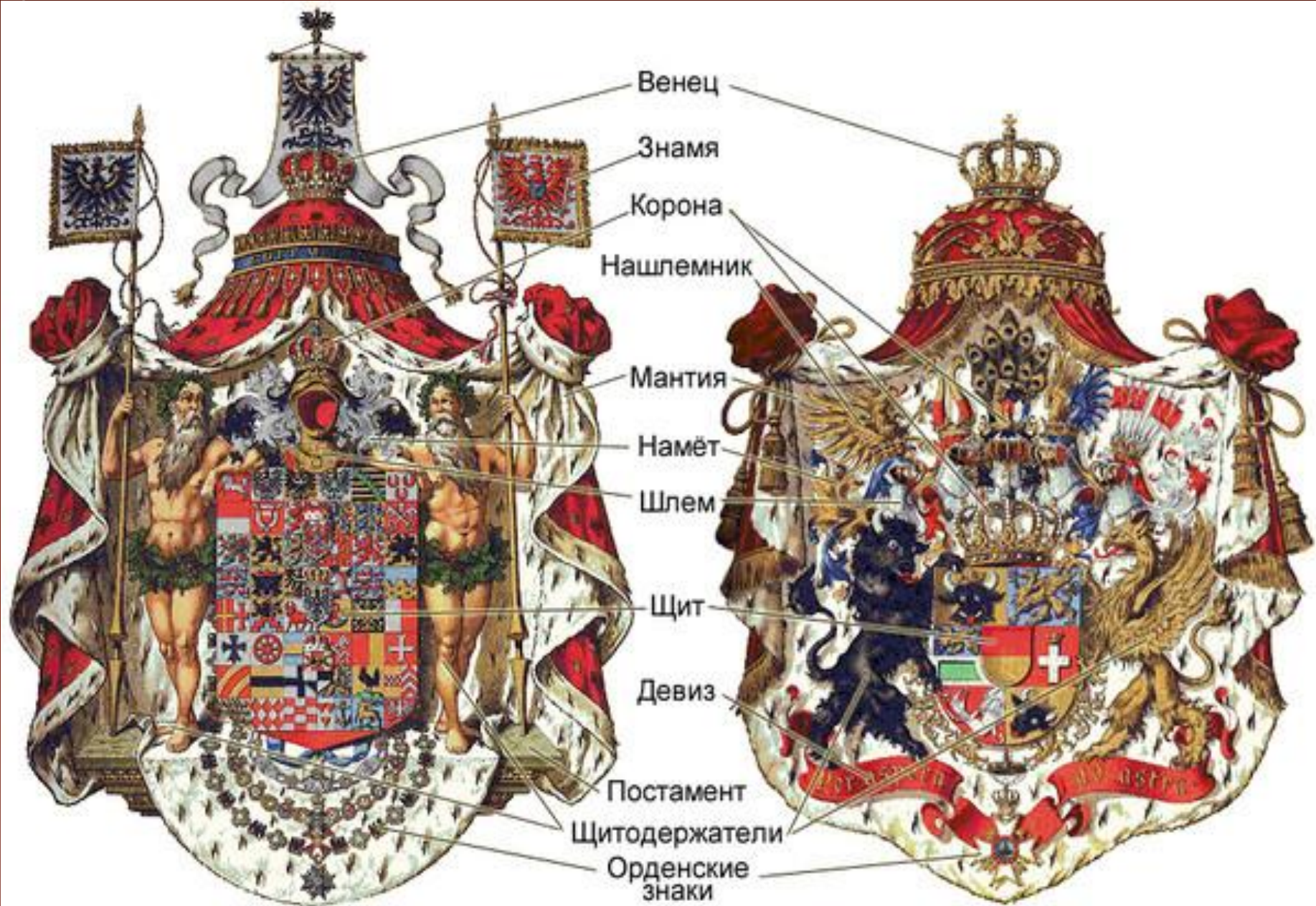

Кіраса рицарська з двоголовим орлом

До кінця XII століття усі лицарі були із своєю символікою. Вона була і у королів, і у дрібного дворянства. Потім мода торкнулася служителів церкви, купців, ремісників і селян. Тобто кожна сім'я, незалежно від походження, могла придумати собі символіку, погоджувати її з герольдом і користуватися на правах власності.

Рицарські герби не залишили байдужими і жінок. Багато хто із знатних паней наносили на одяг символи відразу і чоловіка, і батька. Це підкреслювало їх статус і благородне походження. Зазвичай справа знаходивсь символ чоловіка, а ліворуч розташовувалися символ батька.

Одяг, розшитий фамільними гербами, одягали тільки поособливих урочистих випадках. Це рицарські турніри, королівський прийом, або важлива сімейна подія.

Висновки

Рицарі вдавалися до різних засобів:

кожному рицареві було спеціально присвоєно окремий колір прапора і щит, розмальовані їх особистими знаками і зображеннями, а також прикріплювалися на закриті шоломи різні прикраси-клейноди, певні відмітки мала своя зброя (прапорці на щитах).

Поєднання двох видів зображень (фігур на щиті і клейнодів на шоломі) становили в майбутньому умовний знак, що графічно зображувався і присвоювався тому чи іншому рицареві. Воно і стало основою герба, який раніше можна було бачити в натурі, глянувши на озброєння рицаря.

Поступово ці зображення почали графічно відтворюватися на різних документах, у давніх книгах, на печатках.

Знаки, присвоєні спочатку окремому рицареві, закріплювались за його нащадками, передавались у спадщину, ставали родовими.

Отже, герб в його традиційній формі з'явився в період середньовіччя.

Оскільки питаннями складання і опису гербів почали спеціально займатися, виробляти правила, особливі прийоми, за допомогою яких вони складались, з'явилися і спеціальні вимоги до них, виникла критика того чи іншого гербів із точки зору цих вимог.

Список використаної літератури

- 1.Бондаренко Г.Спеціальні(допоміжні) історичні дисципліни.- Луцьк: ВДУ ім.Лесі Українки,1997.-С.18-141
- 2.Герби и флаги стран мира.-М.,1957
- 3.Драчук В.Рассказывает геральдика.-М.,1977
- 4.Голомозда К.,Павловський О.Українська національна символіка:Походження,традиції,доля.-К.,1989.-33с.
- 5.Сергійчук В.Національна символіка України.-К.,1992.
- 6.Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ І.Н. Войцехівська(кер.кол.авт.),В.В.Томазов та ін.-К.:Либідь,2008.- С.146-155